

AKTUALITĀTES SIEVIEŠU UN VĪRIEŠU VIENLĪDZĪGU TIESĪBU UN IESPĒJU VEICINĀŠANĀ

J Ū N I J S 2 0 2 4

L A T V I J Ā :

- Š.g. 18. jūnijā valdības sēdē tika apstiprināts “Plāns sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu tiesību un iespēju veicināšanai 2024.-2027. gadam”. Labklājības ministrija sadarbībā ar citām valsts iestādēm un nevalstiskajām organizācijām plāno turpmākajos trīs gados īstenot mērķtiecīgus pasākumus, lai sekmētu dzimumu līdztiesību Latvijā, veicinot vienlīdzīgas tiesības un iespējas darba tirgū un izglītībā, mazinot ar dzimumu saistītus negatīvus stereotipus, kā arī veiksmīgāk integrējot dzimumu līdztiesības principu politikas īstenošanas procesos.
- 2023. gadā sieviešu stundas vidējā bruto darba samaksa bija par 16.5% mazāka nekā vīriešu - tā liecina Centrālās statistikas pārvaldes provizorisko datu aprēķins. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, plaisa starp sieviešu un vīriešu stundas vidējo atalgojumu samazinājās par 0.6%. 2023. gadā vislielākā darba samaksas atšķirība bija informācijas un komunikācijas pakalpojumu nozarē - 33%.
- Lai noteiktu administratīvo atbildību par seksuālo uzņēmšanos, Saeima 20. jūnijā pirmajā lasījumā atbalstīja likuma grozījumus. Ar seksuālu uzņēmšanos likumprojekta izpratnē tiek saprasti, piemēram, seksistiski aizskaroši paziņojumi sabiedriskā vietā, piemēram, darbā vai mācību iestādē, nevēlama tīša pieskaršanās, instīma rakstura komentāru izteikšana vai seksuāla rakstura informācijas nosūtīšana. Lai grozījumi stātos spēkā, Saeimai par tiem jālemj vēl divos lasījumos.
- Sodi par vardarbību ģimenē turpmāk būs bargāki - vardarbības veicēji tiks sodīti ar brīvības atņemšanu vai probācijas uzraudzību. Tāpat pastiprināti sodi par virkni citu noziedzīgu nodarījumu saistībā ar vardarbību. To paredz š.g. 6. jūnijā Saeimā pieņemtie grozījumi Krimināllikumā.

- Līdz 5. jūlijam Latvijas zinātnieces var pieteikties Baltijas valstu zinātņu akadēmiju un UNESCO nacionālo komisiju stipendiju konkursā zinātniecēm “Baltijas stipendija sievietēm zinātnē 2024”. Novērtējot līdzšinējo sniegumu un sekmējot tālākus pētījumus, trīs izcilas Latvijas zinātnieces katra saņems 7000 eiro stipendiju. Stipendijas mērķis ir atbalstīt sievietes zinātnieces, lai viņas varētu veidot karjeru zinātniskās pētniecības jomā Baltijas valstīs.
- Biedrība “Riga TechGirls” jaunā Karjeras vadības programmā atbalstīs cilvēkus karjeras maiņā un sniegs nepieciešamos resursus, lai veiksmīgi iekļautos IT nozarē. Šī programma paredzēta ikvienam, kurš vēlas uzsākt jaunu karjeru vai meklē karjeras iespējas informācijas tehnoloģiju jomā. Programma norisinās tiešsaistē, piedāvājot gan ierakstītas, gan tiešsaistes lekcijas. Programmā ir iespējams saņemt arī vienu individuālo vai grupas nodarbību ar karjeras konsultantu. Programma sākas 17. jūnijā, bet lekciju ieraksti būs pieejami jebkurā laikā, ļaujot dalībniekiem mācīties sev ērtā laikā.
- Lai veicinātu digitālās prasmes un mākslīgā intelekta izmantošanu sievietes vidū Latvijā, kopiena “Riga TechGirls” ir saņēmusi 500 000 eiro finansējumu no “Google” filantropiskās organizācijas “Google.org”. Šis atbalsts turpinās finansēt programmas, kuru mērķis ir būtiski uzlabot pārliecību par mākslīgā intelekta izmantošanu profesionālajā vidē, tādējādi uzlabojot produktivitāti un mazinot digitālo plaisu.
- 10 Latvijas uzņēmējas sāk dalību pārtikas inovāciju kopienas “EIT Food” biznesa programmā “Empowering Women in Agrifood” (EWA), kas vienlaikus norisinās 12 Eiropas valstīs. Programmas mērķis ir novērst dzimumu nevienlīdzību lauksaimniecības un pārtikas nozarēs, sniedzot sievietēm vispusīgu atbalstu, lai palīdzētu veiksmīgi sākt un attīstīt ilgtspējīgu uzņēmējdarbību.
- Zināšanu trūkums par higiēnas preču izmantošanu un kautrīgums - tās ir tikai dažas lietas, ko izgaismoja pilotprojekts “Bezsmaksas higiēnas preces meitenēm Latvijas skolās”. Š.g. maijā 25 izglītības iestādēs tika testētas trīs veidu brīvpieejas higiēnas preces. Pilotprojektā piedalījās Balvu un Aizkraukles novada skolas. Projektā iesaistītie ir vienisprātis, ka projekts ir jāturpina.
- Aicinām noklausīties sarunu ar biedrības “Papardes zieds” vadītāju Ivetu Kelli par jauniešu seksuālo un reproduktīvo veselību un izglītību, kas norisinājās Latvijas Radio raidījumā “Ģimenes Studija”.

- Latvijas Radio raidījumā “Ģimenes studija” norisinājās diskusija par bērna kopšanas atvaļinājuma nenododamo daļu. Kopš 2023. gada Latvijā bērnu kopšanas atvaļinājumā uz vismaz 2 mēnešiem jānododas katram no jaundzimušā vecākiem.
- Š.g. 14. jūnijā norisinājās “Dažādības un iekļaušanas forums 2024”. Šogad forums piedāvāja īpašu programmu, kurā īpaša uzmanība tika pievērsta dažādības komunikācijas attīstībai, neirodažādības jautājumiem un dažādības ietekmei uz ekonomiku.
- Sabiedrības integrācijas fonds apvienojis pieteikšanos divām nozīmīgām programmām darba devējiem - novērtējumiem “Dažādībā ir spēks!” un “Ģimenei draudzīga darbavieta”. Tādējādi no š.g. 13. jūnija darba devējiem ir iespēja pieteikties abiem novērtējumiem vienlaikus, aizpildot vienu tiešsaistes anketu. Lai pieteiktos abiem vai kādam no novērtējumiem līdz š.g. 6. septembrim ir nepieciešams aizpildīt anketu vietnēs www.vietagimenei.lv vai www.dazadiba.lv.
- Š.g. 14. jūnijā norisinājās organizācijas “Delna” rīkots seminārs “Jauniešu labsajūta - iespēja veiksmīgai pilsoniskajai iesaistei”. Seminārā tika apspriesti dažādi aspekti par jauniešu mentālo veselību, kā arī tika pievērsta uzmanība jautājumiem par dzimumu līdztiesību.
- Aicinām iepazīties ar rakstu par ES direktīvu, lai ar darba samaksas pārredzamību un izpildes mehānismu stiprinātu to, kā tiek piemērots princips par vienādu darba samaksu vīriešiem un sievietēm par vienādu vai vienādi vērtīgu darbu.

E I R O P Ā :

- Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts (EIGE) ir publicējis materiālu dzimumu līdztiesības aspekta integrēšanai Eiropas zaļā kursa politiku izvērtēšanas procesā. Šis rīks sniedz praktiskus norādījumus, lai nodrošinātu to, ka ES novērtējumos dzimumu līdztiesība tiek ņemta vērā visos procesa posmos. Instrumentu kopumu var pielāgot arī citām politikas jomām, kas nav saistītas ar vides jautājumiem.
- Ņemot vērā to, ka jūnijā norisinājās Eiropas Parlamenta vēlēšanas, EIGE ir publicējis vairākus informatīvus materiālus par dzimumu līdztiesību politikā. Viens no šiem materiāliem ir datu apkopojums un analīze par dzimumu līdztiesības situāciju ES dalībvalstīs politikas jomā par 2023. gadu. Tāpat EIGE publicēja informatīvu materiālu par dzimumu līdztiesību nacionālajos un Eiropas parlamentos 2024. gada kontekstā.
- Aicinām iepazīties ar EIGE publicēto informatīvo materiālu par to, kā integrēt dzimumu līdztiesības aspektus, domājot par nākotnes politiku veidošanu, kā arī par iespējamajiem nākotnes izaicinājumiem dažādās politikas jomās.
- Jūnijā tika pasniegta pirmā Vigdis balva sievietes tiesību iespējošanai, kuru sponsorē Eiropas Padomes Parlamentārā asambleja un Islandes valdība. Balva tika pasniegta Grieķijas Irida sievietes centram, kas nodrošina pozitīvas pārmaiņas un atbalstu sievietēm, kas piedzīvo nabadzību, sociālo atstumtību, kā arī ar dzimumu saistītu vardarbību.
- Eiropas Padome ir publicējusi vadlīnijas politikas veidotājiem par to, kā veiksmīgāk strādāt un piedāvāt pakalpojumus personām, kas ir pieredzējušas seksuālu vardarbību un izmantošanu bērnībā.
- Īrijā ir izveidotas traktoristu apmācības, kas atvieglo sievietēm ceļu uz lauksaimniecības nozari. Kursi ir izveidoti īpaši sievietēm Īrijas Tipererijas apgabalā. Kursus apmeklē dažāda vecuma sievietes no visas Īrijas.

- Dānijas vīriešu futbola izlases sportisti ir atteikušies no algas palielinājuma, lai nodrošinātu vienlīdzīgu darba samaksu sieviešu izlases spēlētājam.

P A S A U L Ē :

- Pasaules ekonomikas forums ir nācis klajā ar 2024. gada ziņojumu par starptautisko situāciju dzimumu līdztiesības jomā. Ikgadējais indekss katru gadu nosaka stāvokli dzimumu līdztiesības jomā četrās dimensijās - ekonomiskā līdzdalība un iespējas, izglītības sasniegumi, veselība un politiskās iespējas.
- 19. jūnijs tiek atzīmēta kā Starptautiskā diena ar konfliktu saistītas seksuālās vardarbības izskaušanai. Kā norāda ANO Dzimumu līdztiesības un sieviešu iespēju veicināšanas institūcija (UN Women), seksuālā vardarbība konfliktos joprojām tiek izmantota kā kara taktika, kas īpaši ietekmē tieši sievietes un meitenes. Šīs vardarbības sekas atbalsojas vairākās paaudzēs, kā arī kavē ilgspējīgu miera procesa nodrošināšanu.
- 24. jūnijs tiek atzīmēta kā Starptautiskā diena sievietēm diplomātijā. Šīs dienas ietvaros tiek īpaši uzsvērta sieviešu loma diplomātijā, kā arī nepieciešamība veicināt dažādību diplomātijā un politikā kopumā.
- UN Women ir publicējusi informatīvo materiālu par dzimumu līdztiesību politikā un par sievietēm - politiskajām līderēm 2024. gadā. 2024. gadā tikai 27 valstīs valsts vadītāja ir sieviete. Tāpat 2024. gadā tikai 23,3% no visiem ministru amatiem ieņēma sievietes. Joprojām sievietes ir vairāk pārstāvētas tādās ministrijās, kas atbild par dzimumu līdztiesību, ģimenes un bērnu politiku, sociālo politiku. Tādās politikas jomās kā ekonomika, aizsardzība, tieslietas un iekšlietas joprojām dominē vīrieši.
- Š.g. 10.-11. jūnijā norisinājās Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) rīkotais Dzimumu līdztiesības forums. Forumā tika apskatīti tādi jautājumi kā dzimumu līdztiesības veicināšana enerģētikas un digitālās transformācijas ietvaros.

- ASV augstākā tiesa 13. jūnijā vienbalsīgi noraidīja mēģinājumu ierobežot pieeju medikamentam mifepristonam, ko izmanto grūtniecības medikamentozai pārtraukšanai.
- Ķīnas žurnālistei Huanai Sjuecjinai, kura popularizēja kustību #MeToo jūnijā tika piespriests piecu gadu cietumdods. Aktīviste, kura spriedumu pārsūdzēs, sociālajos medijos rakstīja par savu pieredzi saistībā ar seksuālu uzmākšanos darbavietā, kad viņa kā jauna žurnāliste strādāja Ķīnas ziņu aģentūrā.